

Ислохот одимлари

Мулк ва мулкдорларга нисбатан қарашлар, муносабатлар ўзгаргани, соддароқ айтганда, одамлар онгидаги ўзгаришлар ўтган 22 йил давомида эришган энг катта ютуғимиз бўлди

Тараққиётнинг «ўзбек модели»

Давоми. Бошланиши 1-саҳифада

Ўз мухбиримиз

Худудлар салоҳиятини оширишга доир комплекс дастурлар ижроси қатъий назоратга олингани боис жойларда бунёдкорлик ишлари жадал олиб борилаётгани, аҳолини иш билан таъминлаш имкониятлари тобора кенгаёётгани, энг асосийси, янги иш ўринлари ташкил этишга салмоқли ҳисса қўшаётган йирик корхоналар барпо этилиб, уларда рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилгани ҳам шундан.

Хўш, бундай ўсиш ва ўзгаришларнинг асосий омиллари нимада? Бу саволга жавоб излар эканмиз, биринчи навбатда, давлатимиз раҳбарининг фармон ва қарорлари, Олий Мажлисда қабул қилинаётган қонунларда яратиб берилаётган имтиёз ва имкониятлар, мамлакатимизда муайян йўналишларни қамраб олган дастурларни асос сифатида кўрсатиш лозим. Шу ўринда ишбилармонлик ва инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш ва хусусий секторга кенг йўл бериш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар тўғрисида 2013 йилда қўйлаб кичик бизнес субъектлари ташкил этилганини айтиш мумкин.

— Айни пайтда иқтисодиётда давлат иштирокини камайтириш ва мулкдорлар сифини кенгайтириш мақсадида хусусий сектор эгаларига қўшимча имтиёзлар берилгани ўрта синфнинг иқтисодиётдаги ўрнини мустақамлаб, соҳа вакилларининг йирик лойиҳаларда фаол иштирок этишлари учун ҳам имконият яратмоқда, — дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, O'zLiDeP фракцияси аъзоси Собир Жабборов. — Тадбиркорларимиз айни пайтда ўз мақсад ва режаларини амалга ошириш учун давлат активлари харидида фаол иштирок этмоқдалар. Шу ўринда мулк масаласи ва унга бўлган муносабат барча соҳа ва тизимларда амалга оширилаётган ислохотлар билан ҳамма қисмга таъкидлаш лозим.

Дарҳақиқат, дунёнинг ривожланган давлатлари қаторидан муносиб жой эгаллаётган Ўзбекистонда мустақилликнинг дастлабки йилларида ноқўлай танланган тараққиёт йўли беқийёс натижалар бермоқда. Энг муҳими, бундай натижаларни ҳар бир фуқаро ўз ҳаётида яққол ҳис этипти. Айниқса, истиқлол тўғрисида пайдо бўлган синф вакиллари бу жараёнларга юқори баҳо бермоқдалар.

— Хусусий мулк ва мулкдорларга нисбатан қарашлар, муносабатлар ўзгаргани, соддароқ айтганда, одамлар онгидаги ўзгаришлар ўтган 22 йил давомида эришган энг катта ютуғимиз бўлди, — дейди самарқандлик тадбиркор Одилжон Умматилев. — Бугун тадбиркор, мулкдор номи фахр билан тилга олинган. Ваҳоланки, яқин-яқинларда ҳам ўрта синф кишиларига нисбатан бундай муносабат билдирилмасди.

Чиндан ҳам, Ўзбекистонда хусусий сектор ўз тараққиётининг оидин йўлидан дадил одимламоқда. Тадбиркор давлат ташкилоти билан, хусусий мулк давлат мулки билан ра-

қобатлашиши учун шароит яратилди. Бундан ташқари давлат иштирокининг тобора камайиб, аксинча, хусусий секторга кенг йўл берилаётганида ҳам кўриш мумкин. Дунё бозоридан ўзбекистонлик тадбиркорлар маҳсулотини муносиб жой эгаллаётгани эса ғурури билан ишбилармонларимиз ҳеч кимдан кам эмасликларининг тасди-

қибилди. Энг муҳими, ана шу кредитлар ҳисобига 24 мингдан ортиқ иш ўрни ташкил этилган. Ушбу рақамни 2012 йилга қиёслаганда, кредитлар миқдори 1,3 баробарга ортиганини кўра-

си объектларини қуриш ва реконструкция қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига асосан вилоятда олиб борилаётган кенг қўламли бунёдкорлик ишлари таҳсинга сазовор. Айниқса, юртимиз мустақиллигининг 22 йиллиги шодиданлари арафасида «Файз бинокор» корпорацияси қурувчилари томонидан бунёд этилган, 36 гектар-

2013 йил мамлакатимизда ислохотлар жадал ривожланган навбатдаги йил бўлди. Бу ЭСА «СОҒЛОМ БОЛА ЙИЛИ»НИНГ ЯНАДА БЕҚИЁС НАТИЖАЛАР ДАВРИ БЎЛИШИДАН ДАЛОЛАТ БЕРМОҚДА.

фидир. Айни пайтда иш билан банд аҳолининг 75 фоиздан ортиги кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик тузилмаларида фаолият олиб бораётгани ҳам ушбу сектор иқтисодиётимизнинг таянч бўлишига айланганидан далолат бермоқда. Бундан ташқари харидлар умумий ҳажмининг 93 фоиздан ортиги кичик бизнес субъектлари ҳиссасига тўри келаётгани ҳам кўриш мумкин.

Юқоридаги фикрларга Хоразм вилояти Статистика бошқармасидан олинган маълумотлар ҳам мисол бўлиши мумкин. 2013 йилда худуддаги қурилиш-монтаж ташкилотлари томонидан 721 млрд. сўмликдан зиёд пуллар ишлари амалга оширилган. Мазкур кўрсаткич 2012 йилга нисбатан 116,5 фоизни ташкил этапти. Бу борадаги бунёдкорлик ишларининг салмоқли қисми Урганч шаҳри ҳамда Хива тумани ҳиссасига тўри келади.

Амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари Самарқандда ҳам юксак самаралар бермоқда. Вилоят ҳокимлиги иқтисодиёт бошқармаси мутасаддиларининг маълум қилишларича, 2013 йилда барпо этилган 1050 та замонавий уй-жой учун 146 млрд. сўмдан ортиқ маблағ йўналтирилган.

АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Хизмат сифати юксалмоқда

Президентимиз раҳнамолигида ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш, алоқа соҳаси хизматини халқаро талаблар даражасига кўтариш борасида салмоқли ишлар амалга оширилмоқда

Андижон вилоятида ҳам мазкур йўналишдаги ишлар сифатини юксалтириш ва янада такомиллаштириш юзасидан муайян ютуқларга эришилмоқда.

— Кейинги йилларда вилоятда телефон алоқаси хизматини яхшилаш бўйича эътиборга молик ишлар қилинди, — дейди «Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси Андижон филиали раҳбари Бахтиёржон Маниёзов. — Тизимда халқаро рақамли станциялар ўрнатилиб, шаҳарлараро ва вилоятда ичидида магистрал алоқа линиялари оптик толали кабеллар, рақамли радиореле линиялари ўтказилди. 222-, 224-автомат телефон станциялари тўлиқ, 25-автомат телефон станциясининг бир қисми янгиланди. Реконструкция ишларидан сўнг АТСлар ўртасидаги масофа қисқарди. Бунинг натижасида аҳолига, корхона ва ташкилотларга телефон алоқаси хизмати кўрсатиш сифати

ва самарадорлиги тубдан яхшиланди.

Амалга оширилаётган ишлар самарасида аҳоли, корхона ва ташкилотлар ўртасида стационар ва мобил алоқа хизматидан, интернет тармоғидан фойдаланувчилар сони ортиб бормоқда.

Филиалнинг мижозлар бўлими базасида «Ягона ойна» савдо офислари фаолияти йўлга қўйилгани корхона ва ташкилотлар учун катта қулайлик яратмоқда. Айни пайтда вилоят худудда тўққизта ана шундай офис фаолият кўрсатмоқда. Мазкур офисларнинг афзаллиги шундаки, барча турдаги хизматлар бир жойнинг ўзида ва қисқа муддатларда тақдим этилади. Бу туман марказларида ҳам қулай, тез ва сифатли хизмат кўрсатиш имконини бераётди.

— «Ягона ойна» савдо офислари фуқароларни ортиқча овозгарчиликдан ҳалқоз этди, — дейди Андижон

лик боғ худудига эга санъат қошонаси нафақат фарғоналиклар, балки хорижий меҳмонларнинг ҳам диққатини тортмоқда.

Вилоят ҳокими ўринбосари Акмал Пўлатовнинг таъкидлашича, ҳар бир туман ва шаҳарнинг ихтисослашуви, мавжуд инфратузилмаси, модернизация ва реконструкция қилиш имкониятларини ҳисобга олган ҳолда лойиҳалар танланиб, истиқболли дастурлар ишлаб чиқилгани натижасида йил якунида вилоятда 646,94 миллиард сўмлик санъат маҳсулотлари, 1348,6 миллиард сўмлик халқ истеъмолчи моллари ишлаб чиқарилган. Бундан ташқари, иқтисодиёт локомотиви аталмиш инвестициялар ҳажми 2012 йилга нисбатан 112,2 фоизга ошган.

Ниҳоятта етган йилда мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган кўп тармоқли фермер хўжалиқлари 18 мингдан ошгани эса мамлакатимизда санъатчи фермерлар мустақам оёққа турганини англатади.

Хулоса ўрнида шунини айтиш мумкинки, 2013 йил мамлакатимизда ислохотлар жадал ривожланган навбатдаги йил бўлди. Бу эса 2014 йилнинг амалга ошириш, 2012-2015 йилларда ижтимоий ва транспорт-коммунал инфратузилма-

машинасозлик касб-ҳуна қоллежи ўқитувчиси Марғуба Сатторова. — Мен ҳам ушбу офислар хизматидан фойдаланаман.

Шаҳар ва туман алоқа боғламалари маълумотлар ва техник хизмат кўрсатиш бўлимида мижозларнинг муаммолари тезкор ҳал этилишига, шунингдек, мутахассислар, ишчи-ходимларнинг таъриба, билим ва малакасини ошириш, улар учун қулай иш шароитлари яратиш мақсадида ҳам алоҳида эътибор қаратаётгани иш умумдорлигини оширишда муҳим омил бўлмоқда.

Жорий йилда Андижон шаҳрида маълумотлар ва техник хизматлар базаси (COLL) барпо этилиши кўзда тутилган. Марказий ташкил этиш билан боғлиқ ишлар изчил олиб борилмоқда. Марказ биноси таъминланиб, техник ва бошқа зарур жиҳозлар келтирилди. **Ф.УБАЙДУЛЛАЕВ,** ЎЗА мухбири.

Дастурлар ижроси — партия назоратида

Давоми. Бошланиши 1-саҳифада

Бехзод ИСРОИЛОВ, «XXI asr»

Соҳани изчил ривожлантириш учун бир қатор мақсадли лойиҳалар ишлаб чиқилиб, амалиётга жорий этилаётгани эса ана шундай натижаларга асос бўлмоқда.

— Мазкур лойиҳалар муҳим аҳамиятга эга, — дейди Халқ депутатлари Жиззах шаҳар кенгашидаги O'zLiDeP депутатлик гуруҳи аъзоси Эсонбой Яхшибоев. — Зеро, аҳолининг мева-сабзавот маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондириш учун 2025 йилгача ҳосилдорлики 47 фоиз, экин майдонларини 20 фоизгача ошириш зарур бўлади. Партиянинг ушбу соҳадаги стратегик вазифаларидан бири озик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарилиши 2 баравар ошириш, унга чуқур ишлов бериш ва экспортини юксалтиришни таъминлашдир.

Жиззах вилоятида шу мақсадларни рўйбга чиқариш учун 2013 йилда озик-овқат йўналишида қиймати 10,4 млн. доллар бўлган 88 та лойиҳа амалга оширилиб, 1243 та иш ўрни яратилди.

Бу лойиҳаларнинг 25 тасига партия депутатлик гуруҳлари бош-қош бўлди. Натижада 21 та лойиҳа ўз вақтида амалга оширилди.

Тадбирда 2013 йилда амалган оширилган 1545 та лойиҳа учун 307 млн. 918 АҚШ доллар миқдоридан маблағ йўналтирилгани

ҳам қайд этилди.

389 та кўп тармоқли фермер хўжалиги негизда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш бўйича ишлаб чиқариш қувватлари яратилди.

Гўшт-сут ва мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш соҳасида 310 та янги корхона ташкил этилди, 235 та корхонада модернизация ва техник қайта жиҳозлаш ишлари амалга оширилди.

— Ўзбекистоннинг озик-овқат сиебати билан боғлиқ таъриба дунёда катта қизиқиш уйғотаётганлиги бежиз эмас, — деди С.Турдиев. — Истиқлолнинг дастлабки йилларидаёқ 2,5 млн. оилага 700 минг гектар ер майдонининг томорқа сифатида берилиши озик-овқат муаммосини ечишда халқ қилувчи аҳамият касб этганлиги шубҳасиз. Ўзбекистоннинг галла мустақиллигига эришганлиги ҳам тарихий ютуқларимиздан биридир. Эндилекда мамлакатимиз ўз ички эҳтиёжларини қондирибгина қолмай, хорижга дон экспорт қилувчи давлатлар қаторига қўшилди. Аҳоли дастурхонига зарур озик-овқат маҳсулотлари ўз вақтида ва арзон баҳоларда етказиб берилаёпти. Агрорасаноат тизимида амалга оширилган ислохотлар, хусусан, ширкат тузилмалари ўрнида фермер хўжалиқларининг ташкил этилиши бугун ўз самарасини бераётди. Жумладан, уларнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш борасидаги улуши 98 фоизга етди.

Давра суҳбати давомида Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Ўзбекистон Савдо-санъат палатаси, Марказий банк, Тошкент шаҳри ва вилояти ҳокимликлари, «Ўзбекинвест», «Агросуғурта» лизинг компаниялари ва бошқа ташкилот мутасаддилари, таърибали мутахассислар иштирокида қизгин савол-жавоблар бўлди.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

ЛИЗИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ

Қашқадарё вилоятида экспортбоп маҳсулотлар ишлаб чиқариш ускуналари ҳамда техникалар сотиб олишни лизинг асосида молиялаштириш кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг омилларидан бири эканлиги ҳақида семинар бўлиб ўтди.

Тадбирда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, хориждан замонавий техника ва технологиялар келтириш, экспортбоп маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйишда воситачи компанияларнинг ўрни ва аҳамияти ҳақида сўз юритилди. Семинар доирасида тиббиёт ускуналари, шунингдек, асаларчилик, паррандачилик ва боғдорчилик тармоқларида фойдаланиладиган ҳамда терини қайта ишлайдиган мосламалар, тўқимачилик дастгоҳлари қизиқиб билдирилиб, техника ва технологияларни етказиб берувчи фирма ва компаниялар билан тадбиркорлик субъектлари ўртасида кўлаб шартномалар имзоланди.

— Президентимиз раҳнамолигида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга қаратаётган эътибор, яратилаётган шароит ва имкониятлардан умумли фойдаланган ҳолда, фаолиятимизни кенгайтиришни мўлжалламоқдамиз, — дейди Чирокчи туманидаги «Тўрамин Саидович» фермер хўжалиги раҳбари Нарзулла Қобилов. — Лизинг компанияси орқали мева-сабзавот маҳсулотларини қуритадиган ускуна сотиб олиш бўйича шартнома имзоладик. Хўжалигимизнинг 6 гектар боғи бор. Мазкур ускуна ёрдамида ортиқча маҳсулотларни қуритиб, қўшимча даромад манбаи яратилиши мумкин.

Семинарда иштирок этган йигирмага яқин хорижий фирма ва компаниянинг ўз фаолиятига бағишланган тақдимот тадбирлари йиғилганларда катта таассурот қолдирди. Тадбирда Қашқадарё вилояти ҳокими З.Рўзиев сўзга чиқди.

Ў.БАРОТОВ, ЎЗА мухбири.

Ўрганишлар натижаси бундай ҳисоботларни эшитиш кўпроқ умумий, яъни танишув ҳолатига эга бўлиб, кўрилаётган масала бўйича депутатлар позицияси аниқ белгилаб олинмаётганидан далолат берапти.

Йил якунлари нимадан далолат бермоқда?

Давоми. Бошланиши 1-саҳифада

Озод РАЖАБОВ,
«XXI asr»

— Шундан 86 таси қишлоқ хўжалиги, 275 таси кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, 154 таси касб-хунар коллежлари битирувчиларини иш билан таъминлаш ва тадбиркорликка жалб этиш, 95 таси эса бошқа масалаларга бағишланди. Партия Сайловолди платформаси талаблари ҳамда электрот манфаатидан келиб чиқиб, ечимини кутаётган айрим муаммолар юзасидан маҳаллий кенгашлардаги комиссияларга 645 та таклиф киритилди ва 336 таси бўйича тегишли қарорлар қабул қилинди. Турли қорхона ва ташкилот раҳбарларига 2872 та сўров юборилиб, уларга асосланган раҳбарлик рапортлари олинди.

Бундан ташқари маҳаллий кенгаш сессияларига жами 315 та таклиф киритилиб, улар асосан ижро ҳолатида идоралари раҳбарларининг муҳим масалалар юзасидан ҳисоботларини эшитиш, амалдаги қонунлар, Давлат дастурлари, маҳаллий кенгашлар томонидан қабул қилинган қарорлар ижросини ўрганишга қаратилди. Аҳмиятисини, бу таклифларнинг 123 таси Халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари (шундан 42 таси вилоят) сессияларида муҳокама этилди.

Масалан, Самарқанд вилоятидаги О'zLiDeP депутатлик гуруҳлари 6 та масалани маҳаллий кенгаш сессияларига киритган бўлса, Андижонда мутасадди идоралар раҳбарларининг ахборотини эшитиш бўйича 10 та тадбир ўтказилди. Бу борада Халқ депутатлари Самарқанд вилоят кенгашидаги О'zLiDeP депутатлик гуруҳи бошқаларга ўрнатилган бўлипти, дейиш мумкин. Улар томонидан илгари сурилган ташаббусларнинг 3 таси вилоят кенгаши сессияларида муҳокама этилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди. Бунга халқ депутатлари вилоят кенгашининг яқинда бўлиб ўтган сессиясида электрот вакилларининг салмоқли қисмини ташкил этувчи фермерлар фаолиятига алоқадор бўлган сув ва ундан фойдаланиш муносабатлари атрофида таҳлил қилинган мисол сифатида келтириш мумкин.

Пойтахт вилоятида ҳам ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маданий-маърифий жабҳаларида олиб борилаётган туф ишловлар ўз самарасини берапти. Бу жараёнда маҳаллий кенгашлардаги депутатлик гуруҳлари ҳам фаол иш олиб борапти. Хусусан, О'zLiDeP

вакиллари томонидан «Тадбиркорлик фаолияти эркинлиги кафолатлари тўғрисида»ги қонуннинг Пискент, Оққўрғон ва Паркент туманларидаги ижроси чуқур ўрганилди.

Халқ депутатлари Тошкент вилоят кенгашидаги О'zLiDeP депутатлик гуруҳи аъзоси Анвар Бўриевнинг таъкидлашча, сессия муҳокамасига масала киритишда электрот манфаати нуқтаи назаридан партия дастури ва Сайловолди платформасида белгиланган вазифалар асос қилиб олинмоқда.

Кўлга киритилган натижалар ҳақида сўз борганида, депутатлик гуруҳлари фаолиятида учраётган айрим камчиликларга ҳам тўхталиш зарур. Жумладан, қонунлар, давлат ва ҳудудий дастурлар ижроси юзасидан ҳокимлар, ҳоким ўринбосарлари, ижро этувчи ташкилотлар раҳбарларининг ҳисоботларини эшитиш ва муҳокама қилишида баъзи ҳудудлардаги депутатлик гуруҳлари ҳамон сусткашликка йўл қўётганлари бор гап. Ўрганишлар натижаси бундай ҳисоботларни эшитиш кўпроқ умумий, яъни танишув ҳолатига эга бўлиб, кўрилаётган масала бўйича депутатлар позицияси аниқ белгилаб олинмаётганидан ҳам далолат берапти.

Масалан, Халқ депу-

татлари Чирчиқ шаҳар кенгашида О'zLiDeP аъзолари кўпчиликни ташкил этса-да, йил давомида доимий комиссиялар йиғилишларидаги электрот манфаатига тааллуқли бирон бир

тон, Чимбой, Бўка туман кенгашларидаги депутатлик гуруҳларида ўтган йили режалаштирилган йиғилишлар ҳам ўтказилмаган. Бундан эса, энг аввало, О'zLiDeP Қорақалпоғис-

қилаётган омиллари бартараф этиш, оилавий бизнесга кенг йўл очиш орқали аҳоли бандлигини таъминлашга қаратилган масалалар муҳокамасини кучайтиришни тақозо этади. Зеро,

АЙНИ ПАЙТДА О'ZLIDERНИНГ ВАКИЛЛИК ОРГАНЛАРИДАГИ ДЕПУТАТЛАРИ 2194 НАФАР БЎЛИБ, БУ УМУМИЙ ДЕПУТАТЛИК МАНДАТИНИНГ 35 ФОИЗИНИ ТАШКИЛ ЭТАДИ. МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШЛАРГА САЙЛАНГАН 2143 НАФАР ДЕПУТАТНИНГ 330 НАФАРИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИ, ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ВИЛОЯТЛАР, 1548 НАФАРИ ТУМАНЛАР ҲАМДА 265 НАФАРИ ШАҲАР КЕНГАШЛАРИ ДЕПУТАТИДИР.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖЎҚОРҒИ КЕНГЕСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР ВА ВИЛОЯТЛАР КЕНГАШЛАРИДАГИ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРНИНГ 37 ТАСИГА О'ZLIDER АЪЗОЛАРИ РАИСЛИК ҚИЛМОҚДА. ТУМАН ВА ШАҲАРЛАРДА ЭСА БУ РАҚАМ 357 ТАНИ ТАШКИЛ ҚИЛАДИ. МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШЛАРДАГИ ДЕПУТАТЛАРНИНГ 237 НАФАРИ МАҲАЛЛА ФУҚАРОЛАР ЙИҒИНИ РАИСИ, 112 НАФАРИ ХУСУСИЙ ҚОРХОНАЛАР, 282 НАФАРИ ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИ, 115 НАФАРИ ЙИРИК САНОАТ ҚОРХОНАЛАРИ, 47 НАФАРИ БАНК МУТАСАДДИЛАРИ БЎЛИБ, ЯНА 105 НАФАРИ ТИББИЁТ, 323 НАФАРИ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ҲАМДА 922 НАФАРИ БОШҚА СОҲАЛАРДА ФАОЛИЯТ КЎРСАТМОҚДА.

таклиф ва тавсиялар киритмаган. Хўш, бундан О'zLiDeP Тошкент вилоят ва Чирчиқ шаҳар кенгаши мутасаддилари қандай хулоса чиқардилар?

О'zLiDeP Сиёсий Кенгаши Ижроия қўмитаси томонидан жойлардаги вакилларимизга амалий ёрдам ва тегишли кўрсатмалар бериш изчил йўлга қўйилганига қарамай, Мирзобод, Булоқбоши, Деҳқонобод, Шеробод, Риш-

тон Республикаси кенгаши, Сирдарё, Сурхондарё, Қашқадарё, Тошкент ва Фарғона вилоятлари кенгашлари ҳамда ана шу ҳудудлардаги партия фаоллари жиддий хулосалар чиқаришлари лозим.

Бундай натижалар депутатлик гуруҳлари томонидан кичик қорхоналар ва фермер хўжалиқлари фаолиятини қўллаб-қувватлаш, уларнинг ривожланишига тўсқинлик

партия дастурида белгилаб қўйилганидек, тадбиркор ва ишбилармонлар учун янги имкониятлар эшигини очиш, улар истикболини ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан асослаб бериш, жамиятнинг ушбу табақаси манфаатларини ҳуқуқий ҳимоялаш баробарида электрот вакилларининг эртанги куни ҳақида қайғуриш О'zLiDeP зиммасидаги энг муҳим вазифадир.

ПАРЛАМЕНТДА

Тижорат сири сир сақланади

О'zLiDeP фракциясининг навбатдаги йиғилишида тадбиркор ва ишбилармонлар учун ниҳоятда муҳим саналган «Тижорат сири тўғрисида»ги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда муҳокама қилиниб, концептуал жиҳатдан маъқулланди

Ўз мухбиримиз

Маълумки, «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси»да фуқароларнинг ахборот соҳасидаги ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш масаласи Ўзбекистонда демократик жамият асосларини барпо этишнинг муҳим шартини, таъбир жоиз бўлса, тамал тоши экани алоҳида қайд этилган. Фракция аъзоларининг фикрича, мазкур қонун лойиҳаси айнан ана шу талаб асосида ишлаб чиқилган.

Тижорат сирини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий институти умумий кўринишда Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси, «Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»ги қонун нормаларида акс эттирилган бўлиб, махфий ахборот,

тижорат сири ва бошқа сирларнинг тури тўғрисидаги нормалар 40 дан ортиқ қонун ҳужжатидан ўрин олган. Бироқ мазкур масалага ҳуқуқий ёндашувда турли шаклларнинг мавжудлиги бу борадаги муносабатларни яхлит қонун асосида тартибга солишни тақозо этмоқда.

— Тижорат сири тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи ҳар қандай қорхонанинг фантехника, технология, ишлаб чиқариш, молиявий-иқтисодий амалиёт, шунингдек, ўзига тегишли ҳужжатлар сир сақланишига бўлган ҳуқуқидир, — дейди О'zLiDeP фракцияси аъзоси Нуриддин Муротов. — Зеро, ҳужалик субъектларида тижорат сирини ташкил қилувчи ахборот ресурслари бошқа моддий ва интеллектуал активлар сингари салмоқли ўринини эгаллайди. Бундай ахборот эгалари муқтақил равишда ундан фойдаланишига рухсат беришни белгилашга ҳақли. Тижорат сирининг ҳуқуқий ма-

қомини белгилаб берадиган мазкур қонун лойиҳаси ахборот хавфсизлигини таъминлаш ва ахборот ресурсларини ҳимоя қилиш соҳасидаги Президент фармонлари ва ҳукумат қарорлари ижросини таъминлаш мақсадида тайёрланган. Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда хорижий тажриба ҳам ўрганилиб, Япония, Германия, Россия каби мамлакатларнинг тижорат сири соҳасидаги муносабатларни тартибга солишни қонун ҳужжатлари танқидий нуқтаи назардан таҳлил қилинди. Қизгин мунозаралар-

да фракция аъзолари «Тижорат сири тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ахборотни тижорат сири тоифасига киритиш, уни тизимлаштириш ва тақдим этиш масалаларини тартибга солишни таъминлашга қаратилганини қайд этдилар. О'zLiDeP аъзоларининг фикрича, бу аввало, бозор рақобати шароитида ҳужалик субъектларининг иқтисодий манфаатларини янада кучлироқ ҳимоя қилиш имконини беради.

Фракция йиғилишида қўриб чиқилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

АКС-САДО

«О'zLiDeP фракцияси позициясини қўллаб-қувватлаймиз»

«XXI asr» ижтимоий-сиёсий газетасининг 9 январь сонидан эълон қилинган «Қонун ҳам давлат, ҳам бизнес манфаатига хизмат қилсин» мақоласини ўқиб, очиғи О'zLiDeP ва ХДП фракциялари ўртасидаги баҳс-мунозараларда айнан акциядорлар манфаати қизгин муҳокама этилаётганидан қувондим

Маълумки, Президентимизнинг «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси»да «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонунни янги таҳрирда қабул қилишга алоҳида эътибор қаратилгани бежиз эмас. Чунки бу муҳим ҳужжат иқтисодий ҳимоянинг муҳим бўлини бўлган корпоратив бошқарув тизимини янада ривожлантириш орқали халқ фаровонлигини юксалтиришга қаратилган. Қонун лойиҳасида унинг нормаларини аниқлаштириш орқали корпоратив бошқарув тизимини янада ривожлантириш, жумладан, миноритар акциядорлар ҳуқуқини ҳимоялаш тизимини такомиллаштириш, энг асосийси эса акция эгаларининг бошқарув ва назорат ролинини кучайтириш масаласи асосий ўрин тутди. Гап акциядорлик жамиятлари, қимматли қоғозлар, жумладан, акцияларнинг иккиламчи бозорини ривожлантириш хусусида борар экан, бу борада О'zLiDeP фракцияси аъзоларининг позицияси ҳақиқатта яқин эканини таъкидлашни истардим. Дарҳақиқат, акцияларнинг иккиламчи бозорга чиқарилиши уларнинг ҳақиқий бозор баҳосини аниқлаш имконини беради. Акциялар сотуви туфайли аҳоли маблағи ёки бошқа сармояларни соҳага кўпроқ жалб этиш имконияти кенгайса, албатта, бу акциядорлик жамиятларини янада ривожлантириш ва шу

Раҳимберди ҚОСИМОВ, Наманган вилоятидаги «Наманган дори-дармон» ОАЖ бошқаруви раиси

йўл билан янги иш ўринлари ташкил этилишига олиб келади. ХДП фракцияси аъзоларининг иккиламчи бозорни ривожлантириш масаласига эҳтиёткорлик билан ёндашаётганлари унчалар тўғри эмас. О'zLiDeP фракцияси бежиз бу масалани қонун асосида, керак бўлса, айрим қонунларга ўзгариш ва қўшимчалар киритиш орқали ҳал этиш мумкинлигига эътибор қаратмаётганлар. ХДП вакиллари ёндашуви халқимизнинг «Чумчуқдан қўрққан тарик экмайди», деган ҳикматли мақолини ҳам ёдга солади. Кейинги тортишувга сабаб бўлган масала, яъни корпоративлар ва ҳиссадорлик жамиятларидаги давлат улуши босқичма-босқич қисқартирилиши бўйича ҳам О'zLiDeP фракцияси аъзолари таклиф этаётган ёндашуви мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблайман.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги партиялар фракциялари ўртасидаги тортишувларга сабаб бўлаётган жуда муҳим қонун лойиҳасида О'zLiDeP танлаган позиция акциядорлик жамиятлари фаолияти таҳлиллари ва талабидан келиб чиққан, дейишга асос бор

Норбой ЖУЛМАТОВ, Қимматли қоғозлар бозорини мувофиқлаштириш ва ривожлантириш маркази Самарқанд ҳудудий бошқармаси бошлиғи

Тажрибадан маълумки, акцияларнинг иккиламчи бозорини шакллантириш бугуннинг энг муҳим масалаларидан биридир. Акциядорлик жамияти ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун қорхона қимматли қоғозларини чиқариши четдан маблағ жалб этиш ва шу орқали АЖ иқтисодини мустаҳкамлаш имконини беради. Шу маънода ХДП вакилларининг иккиламчи бозорни ривожлантириш масаласига эҳтиёткорлик билан ёндашишлари бозор талабларини тан олмасликдан бошқа нарса эмас. Чунки акция пакет-

лари фақат биржа орқали савдога чиқарилишини унутмаслик керак. Шу йўл билан акцияларнинг бозор қиймати белгиланади. Умуман олганда, қонун лойиҳасининг асл мақсади миноритар акциядорларни қўллаб-қувватлашдан иборат эканига алоҳида эътибор қаратиш лозим. Мана, бир мисол. Биргина ўтган йили бизга 8 та миноритар акциядорлардан мурожаатлар келиб тушди. Улар мазмуни дивиденд ундириш бўлгани сабабли, улар фойдасига 5505 млн. 910 минг сўм маблағ ундириб берилди.

Айни кунда Самарқанд вилоятида 65 та акциядорлик жамияти фаолият олиб бормоқда. Уларнинг уст-ва жағфармаси 105 млрд. 482 млн. сўмдан ортиқ. Акциялар сони эса 23 млн. 412 минг 121 донани ташкил этмоқда. Аммо ана шундай жамиятларнинг айримлари вақтинча фаолият юритмаётгани соҳага оид қонунчиликни такомиллаштириш лозимлигини кўрсатапти. Вақтинча фаолият олиб бормаётган АЖларда юз фоиз давлат улуши борлиги ҳам уларга четдан сармоя киритиш тўғри йўл эканидан далолат беради. Бу эса яна бир бор О'zLiDeP депутатлари илгари сураётган таклифларнинг ҳаётийлигини кўрсатапти.

М.РАВШАНОВА, А.МУСУРМОНОВ тайёрлади.

БИР ҲОВУЧ ДУР

«Доно киши ҳамма қадрлайди. Чунки у ҳар бир одамнинг яхши томонини кўра олади».

Ҳудудий кенгашларда

Аёлларга кенг имконият

Хотин-қизларнинг кенг қўлмали ислохотлар жараёнидаги иштирокини кенгайтириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш орқали турмуш маданияти ва фаровонлигини юксалтиришга кўмаклашиш O'zLiDePнинг асосий йўналишларидан биридир

Наргиза КАҲҲОРОВА,
«XXI asr»

O'zLiDeP Фаргона вилоят кенгаши «Аёллар қаноти» ҳам ана шу талабдан келиб чиқиб, ўтган йилда тадбиркорлик, фермерлик ва хунармандчилик фаолияти билан шуғулланиш истагида бўлган юзлаб иқтидорли аёлларга ўз бизнесларини йўлга қўйишда амалий кўмак берди. «Соғлом бола йили»да эса ушбу тузилма хотин-қизларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратилган янги лойиҳаларни амалга ошира бошлади.

— Ўз танлаган соҳаси бўйича етарли билим ва кўникмаси оз, мавжуд кўнун-қоидалар талабидан янги хабардор бўлмаган тадбиркор ўз бизнесини йўлга қўйишда қийинчиликларга дуч келади, албатта, — дейди кенгаши раиси ўринбосари Раъно Бойқўзиева. — Шунини инобатга олиб, ўтган йили хотин-қизларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий билимларини оширишга йўналтирилган 98 та тарғибот-ташвиқот тадбири ўтказдик. Партиявий лойиҳалар доирасида ташкил этилган семинарлар, давра суҳбатларидан кейин иштирокчиларимизнинг бизнес-режаларига банклар томонидан 364 млн. сўм миқдорда кредит ажратилди. Натижада 232 та янги иш ўрни ташкил этилди. Янги йилда эса чекка ҳудудларга эътибор кучайтириляпти. Хотин-қизлар кўмитаси, Тадбиркор аёл уюшмаси, Савдо-саноат палатаси, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, вилоят кенгаши депутатлари, қолаверса, тадбиркорлар ва фермерлар билан ҳамкорликда 20 га яқин партиявий лойиҳа тайёрланяпти.

Шундай фаолликни O'zLiDeP Жиззах вилоят кенгаши «Аёллар қаноти» мисолида ҳам кўриш мумкин. Айни пайтда вилоят партия кенгаши ўз сафига 21 мингдан ортиқ аъзо-ни бирлаштирган бўлиб, уларнинг 16 мингдан ортигини аёллар ва ёшлар ташкил этади. Ўтган йили «Аёллар қаноти» томонидан жамият ҳаётини демократлаштириш, қишлоққа саноатни олиб кириш, оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш масалаларига алоҳида эътибор берилиб, ушбу мавзуда жойларда кўплаб учрашув ва тадбирлар ўтказилди.

— Давлатимиз раҳбарининг бир қатор фармон ва қарорларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, жумладан, оилавий бизнесни кенг йўлга қўйиш муҳим вазифалардан бири сифатида белгилаб берилганлигини зиммамизга жуда катта масъулият юклайди, — дейди O'zLiDeP вилоят кенгаши «Аёллар қаноти» раҳбари Наргиза Мавлонова. — Шунинг учун ҳам аҳоли орасида тадбир-

корлик кўникмаларини шакллантириш ва ишбилармонлик муҳитини яратишга йўналтирилган чора-тадбирларга алоҳида аҳамият беряпмиз. Жорий йилда асосий эътибор чекка қишлоқлардаги аёлларимизни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга қаратилади. Улар ўртасида хунармандчилик, касаначилик ва оилавий бизнеснинг бошқа қулай усуллари кенг тарғиб қилинмоқда. Бошловчи тадбиркор аёллар учун оилавий бюджетни аниқлаш, ойлик харажатларни бошқариш, молиявий режалаштириш муҳим аҳамият касб этади. Шунини назарда тутиб, бошловчи тадбиркор аёллар ўртасида «Менинг оилавий бюджет китобчам» номли кўндалик дастур тарқатилиб, шу асосда банкларда уларнинг омонатларини жамғариш ҳамда кейинчалик тадбиркорлик фаолиятига йўналтириш юзасидан кенг тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

O'zLiDeP Самарқанд вилоят кенгаши Аёлларнинг сиёсий фаоллиги, жамиятдаги ўрни ва маънавий ошириш бўлими ҳам ислохотлар талабидан келиб чиқиб, ўз олдидаги вазифаларга масъулият билан ёндашаётти. Бугун вилоятнинг 2 та шаҳар ва 14 та туманида партия кенгашининг аёллар масалалари бўйича раис ўринбосарлари, «Аёллар қаноти» ҳамда улар қошидаги «Ёш етакчи қизлар клуби» фаолият юритмоқда. Бир қатор бошланғич ташкилотларга сиёсий етук, малакали хотин-қизлар етакчилиги қилишаётганлигини ҳам алоҳида таъкидлаш жоиз.

— «Соғлом бола йили»да ҳам хотин-қизлар, бўлажак оналар, уй бекаларини фаол ижтимоий ҳаётга жалб этиш, уларда тадбиркорлик ва ишбилармонлик кўникмаларини шакллантириш асосий вазифаларимиздан бири бўлади, — дейди «Аёллар қаноти» раҳбари Марҳаб Чўлиева. — Айниқса, чекка қишлоқларда яшовчи хотин-қизлар ўртасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ҳаракатини кенгайтириш диққат марказимизда туради. Маълумотларга қараганда, вилоятдаги 1402 нафар тадбиркор опа-сингилларимизнинг 613 нафари, фермер аёлларнинг 63 нафари O'zLiDeP аъзосидир. «Соғлом бола йили»да уларнинг куч ва имкониятларидан фойдаланиб, кўплаб янги иш ўринларини яратишни мақсад қилганмиз.

Дарҳақиқат, O'zLiDeP «Аёллар қаноти»нинг бундай сайё-ҳаракатлари кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни кенгайтириш, турмуш маданияти ва фаровонлигини юксалтиришга хизмат қилмоқда. Бу борадаги юксак эътибор ва ғамхўрлик эса хотин-қизларнинг истиқболли режаларига қанот бағишлаб, уларнинг қучига куч, ғайратига ғайрат қўшапти.

Қандай хулосалар чиқарилди?

O'zLiDeP «Ёшлар қаноти» ўтган йилги фаолиятини таҳлил этиб, «Соғлом бола йили»да ёшларга оид масалаларни қамраб олган 35 та янги партиявий лойиҳа ижросига киришди

Шухрат РАҲИМОВ,
«XXI asr»

— Жами партия аъзоларининг 50,2 фоизи ёки 89 451 нафарини ёшлар ташкил этаётгани янги авлод вакиллари билан ишлашга алоҳида эътибор қаратишни тақозо этмоқда, — дейди Ёшлар билан ишлаш бўлими етакчи консультанти Баҳодир Кўчаров. — Бўлимимиз томонидан ўтган йилда «Диплом билан — бизнесга», «Парламентда менинг ўрним», «Агар мен депутат бўлсам...», «Ишбилармон талаба», «Ёш олимлар ва катта илмий ходим-исланувчилар» танлови каби бешта йирик партиявий лойиҳа амалга оширилди. Янги йилдаги фаолиятимизни эса «Соғлом бола йили» Давлат дастурига таклифлар тайёрлаш ҳамда янги партиявий лойиҳалар ишлаб чиқишдан бошладик.

2013 йилда барча ҳудудларда ўтказилган партиявий лойиҳалар орқали ёш тадбиркорлар, айниқса, чекка ҳудудларда истиқомат қилаётган ёшлар ўзларининг ижтимоий-сиёсий билимларини оширишдан ташқари ишбилармонлик кўникмаларини шакллантириб, ўз бизнесларини бошлагани қувонарли ҳол, албатта.

Мисол учун, «Диплом билан — бизнесга» лойиҳасининг ҳудуд-

дий босқичларида таълим муассасаларининг 1418 нафар битирувчиси иштирок этиб, пендиаси кўрик-танлови ҳам яхши натижалар билан якунланди. Лойиҳанинг туман, шаҳар ва

”

ЎТГАН ЙИЛИ СИРДАРЁ, ЖИЗЗАХ ВА СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТЛАРИДАГИ БИР ҚАТОР ШАҲАР ВА ТУМАНЛАРДА ПАРТИЯВИЙ ЛОЙИҲАЛАР КУТИЛГАН НАТИЖАЛАРНИ БЕРМАДИ. БУ АЙРИМ ҲУДУДИЙ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ РАҲБАРЛАРИДА ТАШАБУСКОРЛИК, ҚАТЪИЯТ ЕТИШМАЁТГАНИНИ КЎРСАТАЯПТИ. ШУ ЎРИНДА ИШГА ЯНГИЧА ЁНДАШИЛМАЁТГАНИ, МУАЙЯН МАВЗУЛАРГА БАҒИШЛАНГАН ТАДБИРЛАР ЎТКАЗИШДА АНИҚ МАҚСАД БЕЛГИЛАНМАЁТГАНИ ҲАМ ЮҚОРИДАГИДЕК ҲОЛАТЛАРНИ КЕЛТИРИБ ЧИҚАРАЁТГАНИНИ ТАЪКИДЛАШ ЛОЗИМ.

уларнинг 1180 нафарига тижорат банкларидан имтиёзли кредит олиш учун йўланмалар берилди. Иштирокчиларнинг 732 нафари 4,5 млрд. сўм миқдорда микрокредит олиб, 2 мингга яқин иш ўрни ташкил этди.

«Парламентда менинг ўрним» лойиҳаси доирасида «Миллий парламентаризмни ривожлантириш — ёшлар нигоҳида», «Кучли фуқаролик жамиятини шакллантиришда юксак маънавиятли баркамол авлоднинг роли», «Ёшларнинг сиёсий ҳаётдаги ўрни» мавзуларида 70 та тадбир ташкил этилди. Уларда 4 мингга яқин талаба иштирок этди.

«Ишбилармон талаба» сти-

вилоят босқичларида жами 6 мингга яқин талаба қатнашди. Республика босқичида эса ҳудудлардаги ғолиб иштирокчиларнинг кўргазмали тақдиротлари ташкил этилди. Энг асосийси, тадбиркорлик ҳамда сиёсий билимлари ҳакамлар ҳайъати томонидан юқори баҳоланган 38 нафар ғолибга 2013-2014 ўқув йиллари учун махсус «O'zLiDeP стипендиялари» бериладиган бўлди.

Шу ўринда 2013 йили бўлим томонидан оз эмас, кўп эмас, 980 та турли мавзуда тадбир ўтказилиб, уларда 65 мингга яқин салоҳиятли ёшга мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар, Пре-

зидент фармон ва қарорлари, партиянинг мақсад ва вазифалари ҳақида атрофлича маълумотлар берилганини қайд этиш жоиз. Баркамол авлодни тарбиялаш, ижтимоий фаол ва иқтидорли ёш олимларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг жамиятда муносиб ўрин эгаллашларига кўмаклашиш мақсадида O'zLiDeP Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан ҳамкорликда мамлакатимизнинг деярли барча ҳудудларида — Нукус шаҳрида Бухоро, Хоразм ва Навоий вилоятлари, Андижон шаҳрида эса Андижон, Тошкент, Фаргона ва Наманган вилоятлари, шунингдек, Самарқанд шаҳрида Самарқанд, Сурхондарё, Қашқадарё, Сирдарё ва Жиззах вилоятларида фаолият олиб бораётган ёш олимларнинг «Ўзбекистонда давлат ва жамият қурилиши соҳасидаги ислохотлар — тизимлилик, изчиллик ва ўзаро боғлиқлик» мавзусидаги илмий-амалий анжуманини ўтказди. Мазкур танловда 300 дан ортиқ ёш олим ва партия фаоли иштирок этиб, уларнинг 200 нафари O'zLiDeP кадрлар захирасига олингани-

ги билан ҳамкорликда амалга оширилади. Бунда асосий эътибор замонавий интерфаол усуллардан фойдаланган ҳолда ёшларнинг иқтисодий, ҳуқуқий ва сиёсий билимларини ошириш, уларда тадбиркорлик кўникмаларини шакллантириш масалаларига қаратилади, албатта.

«Ёшлар қаноти» фаолларининг фикрича, партиявий лойиҳаларга 360 мингга яқин ёш жалб этилиб, 4 мингдан ортиқ энг фаол йигит-қиз кадрлар захирасига олинади. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараб, ёшларга 12 миллиард сўмлик кредит ажратилиб, 1,5 минг нафар ёш эса ўз бизнесини йўлга қўяди. Ана шулар ҳисобидан 4,2 мингга иш ўрни ташкил этилади. 65 минг нафар ёшнинг сиёсий-ҳуқуқий ҳамда иқтисодий билими оширилади. 1000 нафарга яқин ёш эса моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирилади.

Маълумки, келажакка мўлжалланган ҳар қандай режа ва мақсадлар қўлга киритилган муваффақият, йўл қўйилган камчилик ва нуқсонлардан тўғри хулоса чиқарилгандагина муайян натижа беради. Шу маънода O'zLiDePнинг энг муҳим тузилмаларидан бири — «Ёшлар қаноти» фаоллари ҳам 2013 йилдаги фаолиятларини танқидий баҳолаб, айрим ҳудудларда йўл қўйилган эътиборсизликларни атрофлича муҳокама этмоқдалар. Чунончи, ўтган йили Сирдарё, Жиззах ва Сурхондарё вилоятларидаги бир қатор шаҳар ва туманларда партиявий лойиҳалар қўтилган натижаларни бермади. Бу айрим ҳудудий партия ташкилотлари раҳбарларида ташаббускорлик, қатъият етишмаётганини кўрсатапти. Шу ўринда ишга янгича ёндашилмаётгани, муайян мавзуларга бағишланган тадбирлар ўтказишда аниқ мақсад белгиланмаётгани ҳам юқоридагидек ҳолатларни келтириб чиқараётганини таъкидлаш лозим. Айрим тадбирлар таҳлиллар томонидан «бир марталик» йигинлар сифатида тилга олинганидан ҳам тегишли хулосалар чиқарилмоқда.

Бир сўз билан айтганда, «Ёшлар қаноти» янги йилга янги ташаббус ва ғоялар билан, энг асосийси, ёшларга том маънода қанот бўлиш истаги билан кириб келди.

ХАБАРЛАР

«ЁНИНДА O'ZLiDeP БОР»

Пискентлик Ўқтаммиро Мирзахамдамов O'zLiDePнинг «Диплом билан — бизнесга» лойиҳасида иштирок этиб, ўз бизнесини йўлга қўйган ёш тадбиркорлардан. Ўқтаммиро ўтган йили Пискент Аграрно-технология коллежини тугатган, қишлоқда деҳқон ҳўжалигини ташкил этишга қарор қилди. Бизнес-режаси тайёр бўлган, партия лойиҳасида қатнашди. — «Диплом билан — бизнесга» лойиҳаси доирасидаги ўқувлар, семинар-тренинглardan кейин кредит олиш билан боғлиқ ҳужжатларни расмийлаштирдим, — дейди Ўқтаммиро. — Максимал чорвачилини ривожлантириш, кейинчалик фаолиятимни кенгайтирган ҳолда, ўзим ишлаб чиқарган махсулотларни қайта ишлаш. Ниятим амалга оширишга ишонман. Чунки менга O'zLiDeP Пискент тумани кенгаши амалий ёрдам беряпти.

ҲАР КУНГА БИР АЪЗО...

O'zLiDeP Янгийўл туман кенгаши мутахассиси Нодира Жумадуллаеванинг таъкидлашича, янги йилнинг дастлабки 10 кунда партиянинг янги аъзолари 10 нафардан ошди. Эътиборлиси, сафимизга қўшилиётганларнинг кўчилиги ёшлардир. O'zLiDeP Янгийўл туман кенгаши раиси ўринбосари Ғофур Қорабев 2013 йилда партия аъзоси бўлган тадбиркор ва фермерлар сайё-ҳаракати билан туманда касб-хунар коллежларини тугатган ёшлар, вақтинча ишсиз хотин-қизларнинг 100 дан ортиқ доимий иш билан таъминланганини таъкидлади. Бундай амалий ишлар эса жойларда O'zLiDePга йилнинг охирида мустаҳкамламоқда.

Зиёдулла МУМИНОВ.

2014 ЙИЛ — «СОҒЛОМ БОЛА ЙИЛИ»

Баркамол авлод тарбияси йўлида

Президентимиз Ислам Каримов таклифи билан 2014 йилнинг мамлакатимизда «Соғлом бола йили» деб эълон қилиниши мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидан бошлаб изчил амалга ошириб келинаётган эзгу ишларнинг мантқиқий давоми бўлди

Давлатимиз раҳбари соғлом болани вояга етказишнинг асосий омиллари хусусида сўз юритар экан, бу борада соғлиқни сақлаш тизимининг ўрни ва аҳамияти, масъулияти катта эканини алоҳида қайд этди. 2014 йилда оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишга хизмат қиладиган тиббий ёт муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, замонавий тиббий асбоб-ускуналар, малакали кадрлар билан таъминлаш борадаги ишларни янада кучайтириш зарурлигини таъкидлади. Бу тиббиёт соҳасида нисбатан янги йўналиш бўлган скрининг марказлари фаолиятини такомиллаштиришда ҳам муҳим аҳамият касб этади.

— 2001 йилда иш бошлаган Она ва бола скрининг маркази «Соғлом она — соғлом бола» концепцияси асосида аҳолига намунали тиббий-генетик хизмат кўрсатиб келмоқда, — дейди Наманган

вилояти Она ва бола скрининг маркази мудири Насиб Рахмонова. — Ирсий касалликлар ва туғма нуқсонларни эрта аниқлаш ва уларни ўз вақтида бартараф этиш ҳамда соғломлаштириш бўйича сифатли тиббий хизмат кўрсатиш учун марказда барча зарур шaroит яратилган. Марказнинг маслаҳат бўлимида шифокор-генетик, эндокринолог, акушер-гинеколог, невропатолог, психоневролог, диетолог, социолог, педагог-дефектолог, лаборатория бўлимида эса неонатал, пренатал, селектив, цитогенетика мутахассислари аҳолига малакали хизмат кўрсатмоқда. Юқори технологияли тиббиёт ускуналари ва малакали мутахассислар ёрдамида неонатал, пренатал скрининг ва тиббий генетик хизмат кўрсатиш каби йўналишларда амалиётлар ўтказилаётти.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, бир кунда 1600 таҳлил ўтказиш имкониятига

эга «Дельфия Виктор-2» ташхис, «Sonoscare SSI-1000» русумли рангли портатив ультратовуш текширувчи аппаратлари, «Philips HD 11 XE» кўп функцияли пренатал скрининг сканери юқори даражада таъхис қўйиш имконини бermoқда.

2013 йилда туғма ногирон болалар туғилиши кўрсаткичи 2012 йилга нисбатан сезиларли даражада камайган. Бу борадаги ишлар самарадорлигини оширишда Президентимизнинг 2013 йил 12 мартдаги 2013-2017 йиллар даврида болаликдан ногиронлар туғилишининг олдини олиш учун туғма ва ирсий касалликларни барвақт аниқлаш давлат дастури тўғрисидаги қарори муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Мазкур қарор асосида вилоятда ҳомиладор аёллар текширувдан ўтказилиб, бир неча ҳолатларда ногирон бола туғилишининг олди олинди. Аниқланган салбий ҳолатлар бўйича беморлар махсус на-

зоратга олиниб, уларга тегишли тиббий-ижтимоий хизматлар кўрсатилюмоқда.

— Бу ерда она ва бола саломатлигини назорат қилиб бориш учун энг замонавий шaroитлар мавжуд, — дейди поплик Орузгул Хайитова. — Мен ҳам барча текширувлардан ўтиб, туғилажак фарзандимнинг соғломлигидан хотиржам бўлдим.

Туғма нуқсонлар, ногиронлик асосан яқин қариндошлар ўртасида тузилган ниҳок, эрта турмуш қуриш, бўлажак ота ёки онанинг тамаки, гиёҳвандлик воситалари, спиртули ичимликларга руҳу қўйиши оқибатида келиб чиқади. Шунини назарда тутган ҳолда, вилоятнинг барча туманларида, жумладан, чекка қишлоқларда ҳам талаба-ёшлар, маҳалла фаоллари, бўлажак қайноналар, келин-куёвлар иштирокида турли мавзуларда учрашувлар, давра суҳбатлари ўтказилмоқда.

**А.САТТОВ,
ЎЗА МУХБИРИ.**

БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА

Ўтган йили
БПТ аъзолари O`zLiDeP Олмалик шаҳар кенгаши ёрдами билан тадбиркорларнинг банклардан 50 миллион сўмга яқин кредит олишига кўмаклашдилар.

БПТлар депутатларнинг
яқин ҳамкори, сайловчилар билан партия кенгашлари ўртасидаги мустақам кўприкка айланмоқда.

«Фермерлик ҳаракати:
устувор вазибалар, янгича ёндашувлар, айрим муаммолар ва уларнинг ечимлари» мавзuida давра суҳбати ўтказилди.

02 (530)-сон, 16.01.2014 йил, пайшанба

Қарс икки қўлдан чиқади

Айни пайтда Олмалик шаҳрида мингдан ортиқ кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъекти иш олиб бормоқда

Зиёдулла МҰМИНОВ,
«XXI asr»

Улар томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар хорижга экспорт қилинапти. Ўтган йиллар таҳлили нафақат ишлаб чиқариш, балки шаҳарда хизмат кўрсатиш корхоналари сони ҳам ортаёганидан далолат бermoқда.

O`zLiDeP аъзоси Зулфия Усмонова 2010 йилда Тошкент шаҳридаги «Билим Бисёр» ўқув марказининг Олмалик бўлимини ташкил этган эди. Ўтган давр мобайнида ушбу масканда 3 минг нафарга яқин хотин-қиз тикувчилик, миллий таомлар тайёрлаш, сартарошлик, уй ҳамшираси, қандолатчилик каби 9 та йўналишда касб-хунар эгаллади. Эътиборлиси, ўқув марказида хунарга ўрганган қизларнинг аксарияти тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйдилар.

— Олиб бораётган ишларимиз асосан бошланғич ташкилотимиз аъзоларининг ташаббуси билан амалга оширилапти, — дейди Зулфия опа. — «Ситора» номли хусусий ишлаб чиқариш корхонасини ташкил этганимда O`zLiDePнинг Олмалик шаҳар кенгаши амалий ёрдам берди. Партиянинг ўз бизнесини энди бошлаётган тадбиркор ва фермерларни қўллаб-қувватлаётгани бир қарашда унча кўзга ташланмаётган бўлиши мумкин. Аммо ўтган ўн йил мобайнида минглаб юрдошларимизнинг хусусий тадбиркор сифатида шаклланишида O`zLiDePнинг амалдаги қонунлар, Президент фармон ва қарорлари моҳияти тарғиботига бағишланган изчил

тадбирлари муҳим аҳамият касб этди. Масалан, «Ситора» ўтган даврда Андижон, Қашқадарё, Самарқанд, Бухоро вилоятларидан келган 15 мингдан ортиқ хотин-қизга рўзғор юритиш учун энг зарур бўлган касб-хунар сирасорларини ўргатди. Бугунги кунда 27 нафар шогирдим ўз корхонасига эга. Уларнинг ҳар бири юзлаб тенгдошларига хунарга ўргатмоқда.

Бу жараёнда 21 нафар партия аъзосини бирлаштирган БПТ асосий вазибаларни ўз зиммасига олган. Ташаббускор, янгилликка ўч партиядошларимиз саъй-ҳаракати билан олмаликлик ёшлар ҳамда хотин-қизлар иш билан таъминланяпти. 2013 йилдагина куйи бўғин аъзолари томонидан Олмалик, Оҳангарон шаҳарлари ва яқин қишлоқлардаги хотин-қизларга хунарга ўргатилиб, уларнинг 30 нафарга яқини иш билан таъминланди.

— Шаҳардаги саноат, иқтисодий, хизмат кўрсатиш соҳаларига ихтисослашган касб-хунарга коллежаларини йилига 2 мингдан зиёд талаба битириб чиқади, — дейди O`zLiDeP Олмалик шаҳар кенгаши раиси ўринбосари Абдувоҳид Шодиев. — Мана, бир неча йилдирки, партия ташаббуси билан йўлга қўйилган «Диплом билан — бизнесга» лойиҳасида олмаликлик ёшлар фаол қатнашмоқдалар. Кейинги йилларда уларнинг 10 нафарига банклар томонидан имтиёзли кредитлар ажратилди. Бунда корхона ва ташкилотларда иш олиб бораётган бошланғич партия ташкилотларининг иштироки алоҳида бўляпти.

Бугун Олмаликда партиянинг қарийб 1600 нафар аъзоси бор. Уларнинг салкам 40 фоизини 30 ёшгача бўлганлар ташкил эта-

ди. Улар орасида халқ депутатлари шаҳар кенгаши депутатлари ҳам борлиги ёшларга оид масалаларнинг сессиялар кун тартибига олиб чиқилишини таъминламоқда.

лик гуруҳлари билан ҳамкорликда жойларда O`zLiDePнинг гоё ва мақсадларини изчил тарғиб этаётганлари натижасида партия аъзоси бўлишни хоҳловчилар сони ортиб бораёпти.

O`ZLIDEP ДАСТУРИДАН

«O`zLiDeP сиёсий куч сифатида тадбиркор ва ишбилармонларнинг янада кенгроқ фаолият юритишлари учун янги имкониятлар очиш, уларнинг истиқболини ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан асослаб бериш, жамиятнинг ушбу табақаси манфаатларини ҳимоялаш баробарида унинг эртанги кунини таъминлашни ўз олдига асосий мақсад қилиб қўйган».

— Ёшларни ҳаётга тўғри йўналтиришда бошланғич ташкилотимиз ташаббускор бўляпти, — дейди Зулфия опа. — Масалан, ўтган йили БПТ аъзолари шаҳар кенгаши ёрдами билан тадбиркорларимизнинг банклардан 50 миллион сўмга яқин кредит олишига кўмаклашдилар. Натижада ўнлаб хотин-қизлар оилавий бизнес, касана-чилик аҳолига пуллик хизмат кўрсатишни йўлга қўйишди. Энг муҳими, уларнинг барчаси кредитларини ўз муддатида қайтариб, ўзларининг мустақил айланма маблағларига эга бўлишди.

Олмаликда 52 та бошланғич ташкилот атрофига 1 минг 600 нафарга яқин аъзо бирлашган. Бу ривожланган саноат шаҳри учун катта рақам эмас, албатта. Лекин Абдувоҳид Шодиевнинг таъкидлашича, БПТлар депутат-

Шунинг учун ҳам O`zLiDeP Олмалик шаҳар кенгаши аъзолари 2014 йилда партия аъзолари сони икки баробарга ошиши кутилаётганини айтмоқдалар.

ДЕПУТАТ ВА САЙЛОВЧИ ЎРТАСИДАГИ КЎПРИК

Электорат вакилларига энг яқин тузилма сифатида фаолият юритаётган бошланғич ташкилотлар тарғибот ишлари билан чекланмай, жойлардаги айрим муаммоларни аниқлаш, улар ечими хусусида партия юқори органлари, шунингдек, халқ депутатлари маҳаллий кенгашларидаги депутатлик гуруҳларига ўз хулосаларини тақдим этаётгани яхши самара бермоқда.

Масалан, 2013 йилда Тошкент шаҳридаги БПТлар ташаббуси билан жами 5 та масала Халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгашидаги O`zLiDeP депутатлик гуруҳи томонидан атрофлича ўрганиб чиқилиб, шаҳар кенгаши сессиялари муҳокамасига киритилди ҳамда «Тошкент шаҳрининг санитар-эпидемиологик ҳолатини яхшилаш ва аҳоли ўртасида экологик маданиятни тарғиб этиш чоратадбирлари тўғрисида», шунингдек, «Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларининг ижроси юзасидан пойтахтни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ҳамда иқтисодийтни модернизациялаш ва эркинлаштириш жараёнларини чуқурлаштириш юзасидан устувор вазибаларни амалга ошириш бўйича Шайхонтоҳур, Юнусобод ва Сергели туманлари ҳокимларининг ҳисоботлари эшитилишига замин яратди. Бундай мисоллар БПТлар депутатларнинг яқин ҳамкори, сайловчилар билан партия кенгашлари ўртасидаги мустақам кўприкка айланганини кўрсатмоқда.

Агрепина ШИН,
Халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши депутати.

МАСЪУЛИЯТ ФАОЛЛИККА ЧОРЛАМОҚДА

Қораўзак тумани Фермерлар кенгашида иш олиб бораётган БПТ аъзолари «Фермерлик ҳаракати: устувор вазибалар, янгича ёндашувлар, айрим муаммолар ва уларнинг ечимлари» мавзuida давра суҳбати ўтказдилар.

O`zLiDeP туман кенгаши масъуллари, депутатлар, куйи бўғинлар раислари ҳамда тажрибали қишлоқ мулкдорлари иштирок этган тадбирда электорат вакилларининг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш масалалари муҳокама этилди.

— Маълумки, мамлакатимизда фермерлик ҳаракатини янада ривожлантиришга йўналтирилган, қишлоқ мулкдорларининг қонуний манфаатларига хизмат қилувчи кўплаб қонунлар қабул қилинди, — дейди БПТ етакчиси Зарипбой Қаллибеков. — Натижада ҳуқуқий жиҳатдан кенг имтиёз-ваколатларга эга бўлган ер эгалари қишлоқда илгор кучга, яъни ҳудуд инфратузилмасини такомиллаштирувчи, янги иш ўринлари яратувчи кишиларга айландилар.

Б.ИСРОИЛОВ.

СОҒЛОМ БОЛА —

АҲИЛ ОИЛА МЕВАСИ

Бувайда тумани тиббиёт бирлашмасида иш олиб бораётган БПТ аъзолари ташаббуси билан «Соғлом бола йили»да партия олдида турган вазибалар муҳокама қилинди.

— Юртбошимизнинг «Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори бажарилишига 45 нафар аъзоси бўлган куйи бўғинимиз ҳам масъул, — деди БПТ етакчиси Зарифа Рўзметова. — Партиявий масалалар қатори эл соғлигини муҳофаза қилиш ҳам маслақдошларимизни асосий вазибаларидандир.

ТАБИАТНИ АСРАЙМИЗ

O`zLiDeP Андижон вилоят кенгаши ва вилоят Табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси ҳамкорлигида Жаҳон табиатни муҳофаза қилиш кунига бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

— Ёш авлоднинг табиатга меҳр қўйиб улғайиши, наботот ва ҳайвонот дунёсига зиён етказиш қандай оқибатларга олиб келишини тушунтириш ёш партия аъзоларининг бурчи эканини англаш етдик. Шунинг учун ҳам она табиатни асраш доимий эътиборимизда бўлиши лозим, — деди тадбирда Андижон Давлат университети талабаси Фахриддин Гафоров.

БПТлар учун
XXI ASR
ижтимоий-сиёсий газетасига

ОБУНА
давом этмоқда.

Мурожаат учун телефон:
(8-371) 215-63-80

ЯНГИЛИК ВА АХБОРОТЛАР БИЛАН
ГАЗЕТАМИЗ САЙТИДА ХАМ
ТАНИШИШИНГИЗ МУМКИН: WWW.21ASR.UZ

Жалқаро ҳаёт

Хазон бўлаётган болалик

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти маълумотларида кейинги ўн йил мобайнида урушлар оқибатида 2 миллиондан ортиқ бола ҳалок бўлгани, 6 миллиони эса майиб-мажруҳга айлангани таъкидланяпти

Акбар МУЗАФФАРОВ,
«XXI asr»

Турли минтақаларда давом этаётган қуролли тўқнашувлар сабабли мактаб ёшига етган миллионлаб ўғил-қизлар ҳатто бошланғич таълим олиш имконига ҳам эга эмас.

Ён-атрофда юз бераётган турли келишмовчиликлар натижасида болалар ўлими кўпайиб бораётгани бутун инсониятни ташвишлантираётгани бежиз эмас. Зеро, тинчлик буюк неъмат эканини ҳар биримиз яхши англаймиз. Тарихдан маълумки, тинчлик ҳукм сурмаган жойда тараққиёт ҳам, ўсиш ҳам, фаровонлик ҳам бўлмайди. Бинобарин, уруш ва низоларсиз яшаш барча халқларнинг азалий орзусидир.

Сир эмас, асрлар давомида юз берган қонли урушлар минг-минглаб одамлар ёстигини қуритди. Бу ўринда I ва II жаҳон уруши давомида 70 миллион киши қурбон бўлгани, ўтган ярим аср мобайнида юз берган 15 мингга яқин катта-кичик урушларда эса энг кўп азият чекканлар асосан болалар ва аёллар экани, аччиқ бўлса-да, ҳақиқат.

Айни пайтда БМТнинг халқаро болалар жамғармаси — ЮНИСЕФ, қатор дунёвий ҳамда минтақавий ташкилотлар томонидан навқирон авлод вакиллари турмуш тарзини яхшилаш, уларни турли офатлардан асраш, ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган саъй-ҳаракатлар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Жаҳонда қашшоқлик ва очликдан барҳам бериш, саводсизликни тугатиш, қочқоқлар муаммосини ҳал этишга биринчи даражада эътибор қаратилаётганлиги тасодиғий эмас. Негаки, юқорида тилга олинган иллатлар, энг аввало, ўсмирлар ва болаларнинг ҳаётини издан чиқармоқда. Охирги ярим аср мобайнида инсон ҳуқуқлари соҳасида бир қатор конвенциялар қабул қилинган бўлса-да, ҳимоясиз болалар ва аёлларга нисбатан шафқатсизларча муносабатда бўлиш, уларни қийнаш ва ўлдириш, аксарият ҳолларда воёга етмаган болаларни урушга ёллашдек оғир ҳолатларга йўл қўйилмоқда. Шу қулларда

ҳам манфаат ва бойлик илжинида олиб борилаётган маҳаллий ва ички урушлар, этник қиргинлар, очарчилик ва иқтисодий инқироз туфайли болалар ўлимнинг ортиб бораётгани ачинарли ҳолдир. Бу эса сўнгги 20 йил ичида болалар ўлимини камайтиришга қаратилган уринишларни деярли йўққа чиқарапти.

Хусусан, Африка ва Осиёнинг айрим мамлакатларида авж олган ички ҳарбий тўқнашувлар тинч ҳаётга путур етказиб, болалар ва ўсмирлар тақдирини издан чиқараётгани гоё ачинарлидир. Таҳлилчилар иккинчи жаҳон уруши якунланганидан бери то шу кунгача 150 дан ортиқ маҳаллий ва этник низола, кенг миқёсдаги тўқнашувлар юз берганини таъкидлашяпти. Қуролли можароларга 8-9 ёшли болаларнинг ҳам жалб этилаётгани кенг жамоатчиликнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўлмоқда. Чиндан ҳам айни навқирон ёшида қурол ушлашга мажбур бўлаётган ўсмирлардан келажакда нимани ҳам кутиш мумкин?

Келинг, шу ўринда айрим мисолларга мурожаат қилайлик. Кейинги ўн йил мобайнида дунёнинг 41 мамлакатидан юз берган ҳарбий тўқнашувларда 300 мингга яқин бола иштирок этган. Жумладан, Афғонистон, Бирма, Колумбия, Бурунди, Конго Республикаси, Либерия, Сомали, Судан, Чад, Сурия сингари давлатларда тўхтовсиз давом этаётган можаролар оқибатида уруш тарбиясини кўрган авлод шаклланиб улгурди. Улар учун ўқиш, таълим олиш, яратиш, ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланиш баталом ётди, десак ҳато бўлмайди. Вазиятни юмшатиш учун, энг аввало, ҳарбий ҳаракатларга чек қўйиш, оилаларда маънавий тарбияни қайтариш, фарзандлар сийҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш талаб этилади. Зотан, ҳарбий низола қуршовидаги мамлакатнинг келажакига умид қилиб бўлмаслиги ўз-ўзидан маълум.

Руҳшуносларнинг таъкидлашича, аслида ўғил болада эркакликнинг шаклланиши 25 ёшда тугайди. Уша вақтгача унинг руҳияти бекарор бўлади. Дунёвий урушлар ва ҳаёт қийинчиликлари болаларнинг маънавий онгини тузалмайдиган қилиб

жароҳатлаб қўйиши мумкин. Бундан кейин бола нормал ҳаётга қайтишни орзу қилмаса ҳам бўлади. Ҳа, албатта, жамият олдида турган қандай муаммо бўлмасин, унга қарши туриш жудаям мураккаб жараён. Шу боисдан жаҳон ҳамжамияти бутун инсониятни келажакдан маҳрум қиладиган бемаъни низолага чек қўйиш, ҳар қандай келишмовчилик ва зиддиятларга барҳам бериш учун саъй-ҳаракатларни бирлаштиришга чакирмоқда.

Экспертлар юқоридаги вазиятларни кузата туриб, болалар ҳаётини қутқариш йўлида барча давлатларни янада кўпроқ куч сарфлашга чакирмоқдалар. Тўғри, охириги ўн йилда халқаро ҳамжамият ва миллий ҳукуматларнинг аралашуви туфайли Бутан, Боливия, Эритрея, Бангладеш Непал ва Лаосда болалар ўлими кўрсаткичлари қарийб 50 фоизга яхшиланган. Миллий стратегиялар мустаҳкамланган тақдирда эса бир йилдан сўнг, яъни 2015 йилга бориб болалар ўлимини беккин қисқартиришга эришиш мумкин.

2000 йил 25 майда Нью-Йоркда имзоланган Факультатив протокол ва БМТ Хавфсизлик Кенгаши томонидан қабул қилинган бир қатор резолюциялар ҳам воёга етмаган болалардан қуролли можаролар жараёнида фойдаланишни тақиқлашни кўзда тутди. Аммо ҳозирча бу борада сезиларли натижага эришилганича йўқ. Чунки болалар ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенция ва БМТнинг айни масалага оид бошқа ҳужжатларида кўзда тутилган вазифалар айрим давлатлар томонидан умуман бажарилмаяпти. Гарчи БМТ Хавфсизлик Кенгаши болаларни урушга ёллаш, улардан ҳарбий мақсадларда фойдаланиш ҳолатларини қаттиқ қоралаётган бўлса-да, ахвол ижобий томонга ўзгараётгани йўқ.

Таъкидлаш керакки, болалар тақдирини бошқа турдаги зўравонликлардан ҳам холи эмас. Айрим давлатларда мактаб эшиклари ёш авлод вакиллари учун умуман ёпиқлиги, дунё бўйича 1 миллиарддан ортиқ кишининг саводсизлиги, уларнинг аксариятини болалар ташкил этишини қандай баҳолаш мумкин? Ҳатто айрим ривожланган мамлакатларда ҳам мак-

УРУШ ВА ҲАРБИЙ НИЗОЛАР ДАВОМ ЭТАЁТГАН ЎЛКАЛАРДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ УЧУН ЕТАРЛИ МАБЛАҒ АЖРАТИЛМАЁТГАНИ, АКСИНЧА, САРМОЯЛАР АСОСАН ҲАРБИЙ МАҚСАДЛАР УЧУН САРФЛАНАЁТГАНИ ВАЗИЯТНИ БАТТАР ЧИГАЛЛАШТИРМОҚДА.

табга жалб этилган болаларнинг 60 фоизи турмуш қийинчиликлари сабабли ўқишни ташлаб кетишаётгани, ҳар йили дунё бўйича 20 миллион гўдақ турли хасталиклар оқибатида нобуд бўлаётгани вазиятни баттар мураккаблаштирмоқда. Бир сўз билан айтганда, ўзаро урушлар ва турли-туман этник келишмовчиликлар ёш авлод тарбиясига салбий таъсир кўрсатиб, тараққиёт илдизига болта эйтирди. Бу эса келажак тақдирини ҳақида жиддий қайғуриш лозимлигидан далолат беради.

БМТ маълумотларига кўра, дунё бўйича ҳарбий қочоқлар сони 19 миллиондан ортиқ бўлиб, уларнинг ярмини 18 ёшга тўлмаган болалар ташкил этади. Халқаро меъёрларга кўра, қочоқларнинг ҳақ-ҳуқуқлари тўла таъминланиши лозим. Аммо ҳар доим ҳам бунинг имкони бўлмаяпти. ЮНЕСКОнинг глобал таълим бўйича ҳисоботи директори Паулина Роз ўтган йили

Шимоллий Кениядаги Дадаб лагеридан бўлиб, бу ерда сомалилик 250 минг қочоқ яшашини ва уларнинг чорак қисми ўсмирлар эканлигини таъкидлаган эди.

Рознинг фикрича, болаларнинг тенг ярми мактабга бориш имкониятидан маҳрум. Мактаблар етишмайди. Бўлганда ҳам битта синфда 250-300 нафардан ортиқ ўқувчи таҳсил олишга мажбур. Бу эса, табиийки, таълим сифатига жиддий путур етказмоқда. Ана шунинг оқибатида айрим ёшлар яна Сомалига қайтиб, кўлга қурол олишга мажбур бўлишмоқда. Уруш ва ҳарбий низола давом этаётган ўлкаларда таълим-тарбия учун етарли маблағ ажратилмаётгани, аксинча, сармоиялар асосан ҳарбий мақсадлар учун сарфланаётгани вазиятни баттар чигаллаштирмоқда. Мисол учун, Эфиопияда ҳарбий бюджет миқдори бошланғич таълим учун ажратиладиган маблағдан икки баравар, Чадда тўрт, Покистонда эса етти баробарга ортиқдир. Агар ушбу мамлакатларда ҳарбий бюджет ҳажми 10 фоизга қисқартирилган тақдирда ҳам ёшларнинг чорак қисми ўқиш имкониятига эга бўлар эди. Афсус...

Тўғри, бир қатор давлатлар, жумладан, Ботсвана сўнгги йилларда олмос экспортдан тушадиган даромадини таълим-тарбия соҳасига йўналтириб, сезиларли муваффақиятга эришмоқда. Албатта, Ботсванадаги каби ер ости бойликлари бошқа худудларда мавжуд бўлмаслиги мумкин. Лекин гап ёш авлод тақдирини ҳақида кетар

экан, ўзибўларчилик ва хотиржамликка асло йўл қўйилмаслиги лозим.

Шу ўринда яна бир хунук ҳолат хусусида тўхталиш жоиз, деб ўйлаймиз. Айрим давлатларда яшовчи болалар одам савдосининг қурбони бўлмоқдалар. Хусусан, Африка китъасида бола

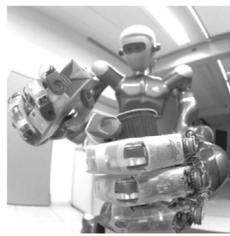
савдоси ўзига хос «бизнес»га айланган, десак муволажа бўлмайди. Чунки ота-оналар моддий таъназулга учраб, охири оқибат ўз фарзандларини сотишдан ҳам тап торتماйптилар.

Шулар ҳақида ўйларкансан, мамлакатимизда Президентимиз раҳнамолигида ёш авлод тарбиясига давлат даражасида эътибор ва ғамхўрлик кўрсатилаётганлиги дилда фахр-ифтихор туйғуларини уйғотади. Жорий йилга «Соғлом бола йили» деб ном берилишида ҳам рамзий маъно бор, албатта. Зеро, ёшлар умримиз

давомчилари, келажакимиз эгаларидир. «Соғлом бола йили» Давлат дастурини ишлаб чиқишда ҳам оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, оилаларда соғлом муҳитни қарор топтириш, уларнинг иқтисодий ва маънавий асосларини мустаҳкамлаш каби масалалар биринчи ўринга қўйилганлиги бежиз эмас. Шунинг учун ҳам Ўзбекистоннинг соғлом авлодни камол топтиришга қаратилган ўзига хос тажрибаси халқаро экспертлар томонидан алоҳида эътироф этилмоқдаки, бундан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

ВОҚЕАЛАР, ШАРҲЛАР, ДАЛИЛЛАР

САЛОМ, РОБОТХОН

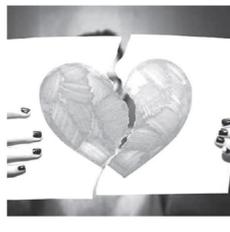
АҚШнинг Чикаго шаҳрида истиқомат қилувчи тadbirkor эркак ва аёл кўринишидаги автоматларни қурдириб, шаҳар вокзалларига ўрнатди. Истаган киши бундай автоматларга танга ташласа, робот унга қўл узатиб сўрашади ва сафари хайрли ўтишини тилайди. Ажабланарлиси шуки, мазкур бизнес-ғоя муваффақиятли чиқди. Сафарга ёлғиз чиқаётган одамлар бундай автоматлардан бажонидил фойдаланишяпти. Бунинг устига, улар ишлаб чиқарувчиларга мурожаат қилиб, «автомат дўстлар»ни нафақат қўл узатадиган, балки кучок очиб кўришадиган қилиб яратишни ҳам сўрамоқда.

ГАЗЕТАДАН ҚУРИЛГАН УЙ

Нью-Йорклик Элиас Фергюсон умр бўйи ноёб газеталарни йиққанига афсус қилмаяпти. У молиявий инқирозга учраб, уйсиз қолганида йиғган газеталари юз минг донадан ошган эди. Аввалига Элиас ўз коллекциясини сотиб, кун кечирмоқчи бўлди. Бирок тез орада бозори касод бўлгач, газеталардан уй қура бошлади. Кўп ўтмай, атрофдагилар ажойиб иншоотга эътибор қарата бошладилар. Кейин уйни кўрмоқчи бўлган сайёҳлар оқими ҳам кўпайди. Tadbirkor ўз чайласига «Туристтик объект. Кўриш нархи 1 доллар» деган ёзувни жойлади. Орадан кўп ўтмай, омадли Элиас ўзига чинакам уй сотиб олди.

ПОРАЛАНГАН ҚАЛБЛАР КАФЕСИ

Хитойда «Пораланган юраклар кафеси» ишга тушди. Бундай тамаддунонага сеvimли кишидан айрилган кишилар ташриф буюриб, ўз ташвишдан фориг бўлиши мумкинлиги хабар қилинмоқда. Кафедаги ҳар бир столда кўз ёшларни артиш учун сафеткалар, тинчлантирувчи дорилар қўйилган. Бундан ташқари, бу ерга эркак ва аёл манекенлар ҳам ўрнатилган. Мижоз истаса, ташлаб кетган бевафо ёридан аламини олиш учун манекенни уриши, дўппослаши мумкин. Гарчи бундай антика бизнес тури муваффақият келтириши гумон саналаётган бўлса-да, лекин хитойликлар бундай кафелар хизматидан бажонидил фойдаланмоқдалар.

Гулноза Муҳиддинова тайёрлади.

OzLibor

XXI ASR

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

2014 йил учун ОБУНА

ДАВОМЭТМОҚДА!

Мурожаат учун телефон: (8-371) 215-63-80,
E-mail: axborotXXIasr@yahoo.com, web sayt: www.21asr.uz

Ishbilarmon, mardlik va shijoat sohibi, azmi qat'iy, tadbirkor va hushyor bir kishi ming-minglab tadbirsiz loqayd kishilardan yaxshidir.

Сўнгги саҳифа

АНГИЛИК ВА АХБОРОТЛАР БИЛАН ГАЗЕТАМИЗ САЙТИДА ҲАМ ТАНИШИШИНГИЗ МУМКИН: WWW.21ASR.UZ

ХАБАРЛАР

«СЕХРЛИ ҚАЛПОҚЧА» — ХАЛҚАРО ФЕСТИВАЛЬ ҒОЛИБИ

Ўзбек режиссёри Сарвар Каримов томонидан суратга олинган «Сехрли қалпоқча» бадиий фильми Москвада ўтказилган «Эртак» кинофестивалининг бирданига икки номинацияси ғолиблигини қўлга киритди. Яъни, «Сехрли қалпоқча»нинг ўзи «Эртакдаги юмор» номинацияси ғолибига айланган бўлса, фильмдаги бош қаҳрамон ролини ижро этган Бунёд Раҳматуллаев «Энг яхши эркек роли» йўналишида тенгсиз деб топилди.

НИАГАРА ҲАМ АЙСБЕРГГА АЙЛАНДИ

Жуда оғир об-ҳаво шароитида қолган америкаликлар гаройиб табиат ҳодисасининг гувоҳига айландилар. Гап шундаки, ўтган ҳафта аномал даражадаги совуққа «бардош» бера олмаган Ниагара шаршараси ҳам музлаб қолди. Маълум бўлишича, дунёнинг энг йирки ушбу шаршараси қузатув олиб борилаётган даврдан буён фақат икки марта — 1848 ва 1912 йилларда музлаган. Шу ўринда сўнгги ўн йилликларда қузатилган энг совуқ об-ҳаво АКШнинг деярли барча шатларига, ҳатто доимий илқклими билан машҳур бўлган Калифорния ва Флоридада ҳам қузатилаётганини айтиб ўтиш мумкин. Ахамиятlisi, қаҳрамон совуқ ўзининг энг кучли «зарбаларини» мамлакатнинг 190 миллион киши яшайдиган худудига берган.

ҚИЗҚАРЛИ КИТОБ ТУШҚУНЛИККА БАРҲАМ БЕРАДИМИ?

Бўш вақтни мароқли ўтказиш учун кўпчилик бадиий асар ўқишни хуш кўради. Дунёқарашни кенгайтириш, фикрлаш тезлигини ошириш каби жиҳатларини инкор этмаган ҳолда олимлар китоб ўқиш билан боғлиқ яна бир ажойиб тадқиқотни амалга оширишди. Уларнинг таъкидлашича, бадиий асар ўқувчини қизиқтира оладиган даражада маҳорат билан ёзилган бўлса, китобхонни таъсирлантириб, мия фаолиятида ҳам сезиларли илқий ўзгаришларга сабаб бўлади. Эмори университети (АҚШ) олимлари ўтказган тадқиқот натижаларига кўра, китобхон бирор қизиқарли бадиий асарни ўқиб тугатгач, беш-олти кун шу кайфиятда юрар экан. Шу мақсадда махсус тажриба ўтказилиб, энг кўп мутлоа қилинган асарлардан бири кўнгиллиларга берилди. Шундан сўнг уларнинг мияси махсус текширувдан ўтказилди. Илқий-тадқиқот натижасида шу нарса аён бўлдики, асарни ўзи учун кизиқарли дея ҳамолаган инсонлар тетик ҳамда яхши кайфиятда бўлган. Шунингдек, олимлар кизиқарли асарларни ўқиш депрессияга барҳам бериши мумкинлигини ҳам исботлашди.

Шухрат Мақсудов: «Майдонга фақат ғалаба учун тушамиз»

Уммон Султонлигида футбол бўйича ёшлар ўртасида ўтказилаётган Осиё чемпионати гуруҳ босқичининг икки турида битта ғалаба ва битта мағлубият қайд этган Шухрат Мақсудов шогирдлари бугун саудиялик тенгдошларига қарши майдонга тушадилар

Шухрат ХЎЖАЕВ, «XXI asr»

Мухлисларнинг хабарлари бор: мусобақа гуруҳ баҳсларининг 1-турида Хитой ёшлар терма жамоаси билан беллашган ҳамюртларимиз учрашувнинг 35-дақиқасида ўз дарвозаларидан тўп ўтказиб юборган бўлсалар-да, ўйиннинг ҳакам томонидан қўшиб берилган тўрт дақиқасида рақиб посбонини икки марта доғда қолдириб, ўз ҳисобларига уч очко ёзиб қўйишга эришгандилар. Терма жамоаси аъзоларидан голларга Егор Кривец ҳамда Игорь Сергеев муаллифлик қилди.

ИЖТИМОЙ СЎРОВ

Банклар тадбиркор ва фермерларнинг ишончли таянчига айланди

Давоми. Бошлангичи 1-саҳифада

Шаҳарларда кўпроқ микрофирмалар, кичик корхоналар жадал ривожланиётган бўлса, қишлоқ жойларида яқка тартибдаги тадбиркорлик учун кенг йўл очилгани ҳисобига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик тобора оммалашмоқда. Энг муҳими эса хусусий секторда ёш тадбиркорлар салмоғи ошиб борапти. Хусусан, 18-24 ёшлилар 46,6 фоиз, 25-29 ёшлилар 36,9 фоиз, 30-39 ёшлилар 27,5 фоиз ва 40-49 ёшлилар 28 фоиздан кўпроқни ташкил этади. Сўровда кичик бизнес билан шуғулланаётган тадбиркорларнинг 31,3 фоизи олий маълумотли экани маълум бўлди.

«Корхонада иш ўринларини технологик кенгайтириш» йўналишлари тадбиркорларда алоҳида қизиқиш уйғотмоқда. Улар олинган кредит маблағларини асосан сервис, машиш хизмат, қишлоқ хўжалиги, чорвачилик ва паррандачилик соҳаларини ривожлантириш, ноозик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун йўналтиришаётганлиги диққатга молиқдир. Хозирги кунда тадбиркорларнинг 97,6 фоизи тижорат банкларини яқин ҳамкорликни йўлга қўйгани ҳам банкларнинг тадбиркор ва фермерларнинг ишончли таянчига айланиши кўрсатапти. 96,6 фоизи мулкдор сўров давомидда тижорат банкларини кредитларидан самарали фойдаланиб, ўз олдига қўйган мақсадларига тўла эришишганини баён қилишди.

«Хорхонада иш ўринларини технологик кенгайтириш» йўналишлари тадбиркорларда алоҳида қизиқиш уйғотмоқда. Улар олинган кредит маблағларини асосан сервис, машиш хизмат, қишлоқ хўжалиги, чорвачилик ва паррандачилик соҳаларини ривожлантириш, ноозик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун йўналтиришаётганлиги диққатга молиқдир. Хозирги кунда тадбиркорларнинг 97,6 фоизи тижорат банкларини яқин ҳамкорликни йўлга қўйгани ҳам банкларнинг тадбиркор ва фермерларнинг ишончли таянчига айланиши кўрсатапти. 96,6 фоизи мулкдор сўров давомидда тижорат банкларини кредитларидан самарали фойдаланиб, ўз олдига қўйган мақсадларига тўла эришишганини баён қилишди.

«Хорхонада иш ўринларини технологик кенгайтириш» йўналишлари тадбиркорларда алоҳида қизиқиш уйғотмоқда. Улар олинган кредит маблағларини асосан сервис, машиш хизмат, қишлоқ хўжалиги, чорвачилик ва паррандачилик соҳаларини ривожлантириш, ноозик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун йўналтиришаётганлиги диққатга молиқдир. Хозирги кунда тадбиркорларнинг 97,6 фоизи тижорат банкларини яқин ҳамкорликни йўлга қўйгани ҳам банкларнинг тадбиркор ва фермерларнинг ишончли таянчига айланиши кўрсатапти. 96,6 фоизи мулкдор сўров давомидда тижорат банкларини кредитларидан самарали фойдаланиб, ўз олдига қўйган мақсадларига тўла эришишганини баён қилишди.

«Хорхонада иш ўринларини технологик кенгайтириш» йўналишлари тадбиркорларда алоҳида қизиқиш уйғотмоқда. Улар олинган кредит маблағларини асосан сервис, машиш хизмат, қишлоқ хўжалиги, чорвачилик ва паррандачилик соҳаларини ривожлантириш, ноозик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун йўналтиришаётганлиги диққатга молиқдир. Хозирги кунда тадбиркорларнинг 97,6 фоизи тижорат банкларини яқин ҳамкорликни йўлга қўйгани ҳам банкларнинг тадбиркор ва фермерларнинг ишончли таянчига айланиши кўрсатапти. 96,6 фоизи мулкдор сўров давомидда тижорат банкларини кредитларидан самарали фойдаланиб, ўз олдига қўйган мақсадларига тўла эришишганини баён қилишди.

Гидрометеорология марказининг хабар беришича, 16-23 январь кунлари Ўзбекистонда ҳаво ўзгарувчан бўлиб, ёмғир ва қор ёғиши, баъзи худудларга туман тушиши мумкин. Фарбий шамол йўналишини ўзгартириб, шарқдан 7-12 м/с тезликда эсади. Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида ҳарорат кечаси 3-8 даражага совуқ, кундузи 2-7 даража илқ бўлади. Навоий, Бухоро, Самарқанд, Жиззах ва Сирдарё вилоятларида ҳарорат кечаси 0-5 даража совуқ, кундузи 7-12 даража илққача кўтарилиши мумкин. Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларида ҳарорат кечаси 0-5 даража илққача совуққача, кундузи 3-8 даражадан 8-13 даража илққача ўзгариши кўтиляпти. Тошкент вилояти ва пойтахтимизда кечаси 0-5 даража совуқ, кундузи 5-10 даража илқ бўлиши кўтилмоқда. Республикаимизнинг шарқи — Андижон, Фарғона ва Наманган вилоятларида ҳарорат кечаси 3-8 даража совуққача тушиши, кундузи эса 3-8 даража илқ бўлиши мумкин. Тоғли жойларда эса ҳаво ҳарорати кечаси 7-12 даража, кундузи 0-5 даража илққача ўзгариб туради.

ТЕННИС ИСТОМИН ЖОКОВИЧ БИЛАН БЕЛЛАШАДИ

Ўзбекистонлик теннисчи Денис Истомин жаҳон миқёсида ўтказилаётган энг нуфузли тўртта мусобақанинг бири — «Улкан тож» туркумига кирувчи Австралия очик чемпионати (Australian Open Tennis Championships)нинг учинчи босқичига йўл олди.

Яккалик баҳсларининг биринчи босқичида кипрлик Маркос Багдатисни 6:4, 7:5, 6:4 ҳисобида мағлуб этган ҳамюртимиз иккинчи босқичда россиялик Дмитрий Турсуновдан 7:6, 4:6, 6:1, 6:4 ҳисобида устун келди. Эътиборлиси, навбатдаги босқичда Денис Истомин дунё рейтинг жадвалининг иккинчи погонасини банд этиб турган сербиялик Новак Жокевичга қарши қорға тушади. Беллашув 18 январь кун бўлиб ўтади.

АҚШНИНГ ҒАРОЙИБ ҚОНУНЛАРИ

Алабама штатида рельсларга туз сепган одам ўлимга маҳкум этилади. Калифорния штатида уй қийимидagi аёллар транспорт воситасини бошқариши ман этилган. Калифорнияда овчилик гувоҳнамасига эга бўлмаганларнинг сичқонга қопқон қўйиши таъқиқланган. Шунингдек, бу штатда меҳмонхона номерида апельсин тозалаш қонунга хилоф саналади. Висконсин штатида ҳаракатланаётган транспорт воситасида ўтириб ов қилиш ман этилган. Бирок ўлжангиз кит бўлса, бемалол ўқ ўзинингиз мумкин. Блит шахрида камида икки сигири бўлмаган шахслар қовбой этганини қийиши мумкин эмас.

ТАДБИРКОРЛАР ВА ИШБИЛАРМОНЛАР ҲАРАКАТИ — O'ZBEKISTON LIBERAL-DEMOKRATIK PARTIYASI NASHRI

ТАХРИРИЯТ: Темур АБДУРАҲМОҶОНОВ, Сайфулла ИКРОМОВ, Шаҳзод НАЗАРОВ, Озод РАҲАБОВ, Муҳаббат РАВШАНОВА, Носир ТОШЕВ, Шухрат ХЎЖАЕВ, Марк ЮСУПОВ. БУЛИМЛАР: Котибият — 281-40-17 (тел./факс), Партия турмуши ва парламент фаолияти бўлими — 255-64-80, Ахборот ва таҳлил, хатлар ва шикоятлар бўлими — 255-64-80, Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолияти бўлими — 215-60-45, Ёшлар ва аёллар масалалари бўлими — 254-03-79, Реклама ва шартномалар бўлими — 215-60-45, 255-68-50, Қабулхона: 215-63-80 (тел./факс). ТАХРИРИЯТ МАНБИЛИ: Тошкент, Нукус кўчаси, 73А-уй. ЭЛЕКТРОН ПОЧТА: axborotXXIasr@yahoo.com, XXI_ASR@mail.ru ©«XXI ASR»дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин. «Ўзбекистон» НМИУ босмахонасида чоп этилди. Қорхона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй. БОШ МУХАРРИР: Мироди Абдураҳмонов.

МУАССИС: Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси. «XXI ASR» ижтимоий-сиёсий газетаси Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 2011 йил 14 июнда 0009 рақами билан қайта рўйхатдан ўтган. Бюролма рақами: J 8966 Тираж: 21363 Баҳоси келишилган нархда. Топшириқди — 2000 ISSN 2181-497X 9 772181 497009

НАШР КЎРСАТКИЧИ: 406

Навбатчида: О.РАҲАБОВ, С.СОПРОВ.